AWVN brengt gesprek over zingeving op het werk op gang

Zin(geving) in werk

Wie over zingeving schrijft of spreekt, vervalt al gauw in allerlei vaagheden. Het AWVN-project ‘Zin in werk’ en het daaruit voortgekomen gelijknamige boek zijn een poging om een helder en concreet gesprek op gang te brengen over zingeving op het werk. Uitgangspunt daarbij vormen de opvattingen over zingeving van René Gude, voormalig Denker des Vaderlands.

TEKST
Dirk van Driel

FOTO’S
Martin Waalboer

De ontstaansgeschiedenis van *Zin in werk* gaat terug naar 18 december 2013. Toen sprak de Belgische psychiater Paul Verhaeghe in debatcentrum De Balie met filosoof en voormalig Denker des Vaderlands René Gude over werkstress, aan werk gerelateerde depressies en de burn-out, die sluipenderwijs is uitgegroeid tot volksziekte nummer één. Alleen al vanwege het verzuim dat ermee gepaard gaat, is de burn-out volgens TNO goed voor een schadepost voor het bedrijfsleven van zo’n 1,8 miljard euro per jaar. Gude stelde die avond in De Balie dat het probleem waarover Verhaeghe praatte, eigenlijk een zingevingsprobleem is: een burn-out is immers een extreme vorm van het ontbreken van zin.
Maar zingeving is een lastig fenomeen, constateerde Gude. Wie over zingeving schrijft of spreekt, belandt makkelijk in verbale blubber. Het gaat al gauw over spiritualiteit, bezielend leiderschap, stilte, balans en inspiratie – wat dat ook moge betekenen. Vage begrippen die in discussies weer net zo makkelijk blijken te kunnen worden ingeruild voor andere zwamtermen als het ‘goede gevoel’ en ‘positief in de wereld staan’. Daar schieten we dus niks mee op, aldus Gude. Zingeving is volgens hem niet iets hogers of spiritueels, maar juist iets praktisch, iets ambachtelijks. Het moest dus ook mogelijk zijn om in heldere, eenduidige bewoordingen het gesprek daarover met elkaar aan te gaan.

Vierdeling

Gude ging met het zingevingsprobleem aan de slag, en onderscheidde vier soorten ‘zin’. De eerste noemt hij het zinnelijke: het lekkere, ‘trek hebben in’, *lust for life*. De tweede soort omschrijft hij als het zintuiglijke, de stimulerende kracht die uitgaat van het schone, het esthetische. De derde als het zinrijke: in staat zijn te verwoorden wat we beleven, ervaren, maken, doen – zingeving door het toekennen van betekenis.
Als laatste onderscheidde Gude het zinvolle: dat betekent bijvoorbeeld dat je de doelstelling onderschrijft van de onderneming of de organisatie waar je werkt. Gewapend met deze vierdeling wilde Gude het begrip zin in relatie tot werk nader verkennen. Dat was hem niet gegeven, Gude overleed in maart 2015. Peter Henk Steenhuis (filosofieredacteur bij dagblad *Trouw* en publicist), Cas Hoogbergen en Arjen Verhoeff (beiden als beleidsadviseur werkzaam voor AWVN) namen het stokje over. Zij onderzochten of en hoe Gudes opvattingen over zin bruikbaar zijn in organisaties en hoe het gesprek over zingeving op het werk op gang is te brengen.
Het drietal sprak het afgelopen anderhalf jaar, financieel ondersteund door Instituut Gak, over de vier soorten zin met onder andere sociologe Christien Brinkgreve, ondernemer Marijke Horstink, psychoanalyticus Paul Verhaeghe en Annet de Lange, lector HRM Hogeschool Arnhem en Nijmegen. Daarnaast organiseerden ze rondetafelgesprekken met zzp’ers die actief zijn in verschillende sectoren, en met werkenden in het onderwijs, de zorg en de financiële dienstverlening.

Op 13 maart werd *Zin in werk* gepresenteerd tijdens een symposium dat plaatsvond in de Internationale School voor Wijsbegeerte in Leusden. Dat het onderwerp leeft, blijkt wel uit de belangstelling: de honderd beschikbare plekken waren in enkele dagen tijd vergeven. Linksonder Peter Henk Steenhuis tijdens zijn toelichting op de opvattingen over zingeving van René Gude; rechtsonder auteurs Cas Hoogbergen, Peter Henk Steenhuis en Arjen Verhoeff met in hun midden Anneke Wilms van subsidieverstrekker Instituut Gak.

De publicatie *Zin in werk* doet verslag van hun bevindingen. Bij elk type ‘zin’ volgens Gude zetten de auteurs acht relevante vragen op een rij. Deze ‘taal voor zingeving’ maakt het namelijk gemakkelijker om het onderwerp concreet aan de orde te stellen in organisaties.

Pijler

Zingeving in het werk is een van de pijlers van duurzame inzetbaarheid. Want wie zin heeft en zin geeft, voelt zich vitaler, is productiever, minder vaak ziek en ervaart minder stress. De eerste resultaten van de door AWVN ontwikkelde app Tiptrack, die werkenden meer grip geeft op hun eigen duurzame inzetbaarheid, bevestigen dat. En dat ligt eigenlijk ook erg voor de hand: het gaat immers om de drijfveren, de motivatie en de waarden van werkenden. Om *what makes someone tick*, zoals de Engelsen treffend zeggen. *Zin in werk* is dan ook een waardevolle aanzet voor werkgevers en werkenden om de bewustwording over zingeving verder te brengen en om elkaars taal beter te leren spreken.

Zin in werk is, zolang de voorraad strekt, verkrijgbaar via de AWVN-werkgeverslijn, 070 850 86 05, werkgeverslijn@awvn.nl. U ontvangt bij het boek een kaartspel, bedoeld om het gesprek over zingeving in het werk op gang te brengen en in goede banen te leiden. Gratis voor leden, niet-leden betalen 10 euro.

Vier soorten zin in citaten

• Het zinnelijke
‘Als de waardering wegvalt, gaat er veel energie zitten in je handhaven. Je wordt eenzamer, komt in een isolement te zitten en gaat roofbouw plegen op jezelf. Ik voelde me langzamerhand een oude muntsoort die met het jaar devalueerde.’

• Het zintuiglijke
‘Moderne ziekenhuizen hebben vaak prachtige grote, open ruimtes waar is gewerkt met natuurlijke materialen. Maar in sommige ziekenhuizen valt de grauwigheid direct over je heen zodra je door de draaideur bent. Ellendige gebouwen met betonnen muren: daar wil je niet werken.’

• Het zinrijke
‘Zinrijkheid wordt – negatief – beïnvloed door verlies van autonomie. Als werknemers niet meer een compleet product afleveren maar slechts een klein onderdeeltje, zijn ze minder goed in staat te verwoorden wat ze nu precies doen.’

• Het zinvolle
‘De keuze voor een baan wordt steeds minder bepaald door financiële motieven en steeds meer door de vraag wat je het liefst voor welk soort organisatie zou doen. Daarmee wordt zingeving ook een HRM-vraagstuk.’